

**Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału
Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie
według stanu na dzień 31.12.2016 roku**

I. Informacje ogólne

1. Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie, zwany dalej Bankiem, z siedzibą przy ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej według stanu na dzień 31.12.2016 roku.
2. W 2016 roku Bank prowadził działalność w ramach następującej struktury organizacyjnej:

Centrala:	Świdwin, ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin.
Oddziały:	Będzino, 76-037 Będzino 84, Borne Sulinowo, ul. Lipowa 8, 78-449 Borne Sulinowo, Czaplinek, ul. Sikorskiego 9, 78-550 Czaplinek, Gościno, ul. IV Dywizji Wojska Polskiego 52, 78-120 Gościno, Rymań, ul. Koszalińska 16, 78-125 Rymań, I Oddział Świdwin, ul. 3 Marca 29, 78-300 Świdwin, II Oddział Świdwin, ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin.
Punkty kasowe:	Brzeżno, 78-316 Brzeżno 26, Mścice, ul. Koszalińska 110, 76-031 Mścice, Rąbino, 78-331 Rąbino 27, Siemyśl, ul. Kołobrzaska 14, 78-123 Siemyśl, Sławoborze, ul. Kolejowa 8, 78-314 Sławoborze.

3. Według stanu na dzień 31.12.2016 roku Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II. Cele i strategie zarządzania poszczególnymi ryzykami

1. Bank stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:
 - 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
 - 2) metodę wskaźnika bazowego w zakresie ryzyka operacyjnego,
 - 3) metodę de minimis w zakresie ryzyka walutowego.
2. Bank nie prowadzi działalności handlowej.
3. Bank nie korzysta z technik redukcji ryzyka kredytowego.
4. Do podstawowych istotnych ryzyk, które podlegają szczególnemu nadzorowi, zalicza się:
 - 1) ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji,
 - 2) ryzyko walutowe,
 - 3) ryzyko płynności,
 - 4) ryzyko stopy procentowej,
 - 5) ryzyko operacyjne,
 - 6) ryzyko kapitałowe,
 - 7) ryzyko braku zgodności.

Opis zasad zarządzania powyższymi ryzykami zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej *Informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie*.

W Banku funkcjonuje *Strategia zarządzania ryzykiem w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, w ramach której określone są cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi ryzykami, które opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje komórka ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych, która w ramach obowiązującej struktury organizacyjnej na dzień 31.12.2016 roku odpowiedzialna była za identyfikację, pomiar, monitorowanie i raportowanie w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyk oraz adekwatności kapitałowej. Informację na temat metod, procesów, technik redukcji ryzyka zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

III. Fundusze własne

1. Bank utrzymuje fundusze własne dostosowane do rozmiarów prowadzonej działalności. Struktura funduszy własnych została przedstawiona w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
2. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2016 roku (wyliczonych zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. (CRR) i Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. (CRD IV):

Wyszczególnienie	Kwota
Fundusze własne ogółem	14 231 826,45
Kapitał Tier 1	14 231 826,45
Kapitał podstawowy Tier 1:	14 231 826,45
fundusz udziałowy (po wdrożeniu ustawy o bankach spółdzielczych)	
fundusz udziałowy w ramach korekt okresu przejściowego	288 000,00
kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	13 985 079,32
zyski zatrzymane (za zgodą KNF)	
skumulowane inne całkowite dochody (kapitał z aktualizacji wyceny)	95 734,44
fundusz ogólnego ryzyka bankowego	
Pozycje pomniejszające Kapitał podstawowy Tier 1:	-41 252,87
(-) inne wartości niematerialne i prawne	-41 252,87
(-) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier 1	
(-) nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier 1 ponad kapitał podstawowy Tier 1	
(-) instrumenty w kapitale podstawowym Tier 1 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	
(-) instrumenty w kapitale podstawowym Tier 1 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	
inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier 1	-95 734,44
inne pozycje lub korekty kapitału podstawowego Tier 1 – nie ujęte powyżej	
Dodatkowy kapitał podstawowy (AT1):	0,00
korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale dodatkowym Tier 1 podlegających zasadzie praw nabytych	
(-) nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier 2 ponad kapitał Tier 2	
nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier 1 ponad kapitał dodatkowy Tier 1	
inne pozycje lub korekty kapitału dodatkowego Tier 1 – nie ujęte powyżej	

Kapitał Tier 2: instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier 2 korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier 2 oraz pożyczek podporządkowanych podlegających zasadzie praw nabytych korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego według metody standardowej (-) instrumenty w kapitale Tier 2 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (-) instrumenty w kapitale Tier 2 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier 2 nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier 2 ponad kapitał Tier 2 inne pozycje lub korekty kapitału Tier 2 – nieujęte powyżej	0,00
Całkowita kwota wymogów na ryzyko	8 455 583,00
Poziom kapitału podstawowego Tier 1 ponad wymagany poziom współczynnika	5 776 243,45
Poziom kapitału Tier 1 ponad wymagany poziom współczynnika	5 776 243,45

Wartość jednego udziału wynosi 300,00 zł.

- Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

IV. Adekwatność kapitałowa

- Metody wyliczania wymogów kapitałowych minimalnych i wewnętrznych zawierają *Zasady szacowania kapitału wewnętrznego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, której elementy zawiera Załącznik do 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
- Poniższa tabela przedstawia kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji według stanu na 31.12.2016 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1.	Należności od podmiotów klasy II – waga ryzyka 20%	441 235,00
2.	Należności od podmiotów klasy II – waga ryzyka 50%	1 106,00
3.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50% - waga ryzyka 75%	1 921 423,00
4.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50% - waga ryzyka 100%	4 677 586,00
5.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50%, 100% - waga ryzyka 250%	90 556,00
RAZEM		7 131 906,00

- Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka według stanu na dzień 31.12.2016 r. Wyliczenia zostały dokonane zgodnie z *Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Wyszczególnienie	Kwota
Ryzyko kredytowe	7 131 906,00
Ryzyko rynkowe	0,00
Ryzyko operacyjne	1 323 677,00
Łączny wymóg na ryzyka Filaru I	8 455 583,00
Ryzyko kredytowe	814 000,00

Ryzyko koncentracji zaangażowań	0,00
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	1 602 000,00
Ryzyko płynności	0,00
Ryzyko kapitałowe	0,00
Łączna wartość wewnętrznych wymogów kapitałowych	2 416 000,00
Sumaryczny wewnętrzny wymóg kapitałowy	10 871 583,00
Łączny współczynnik kapitałowy [%]	13,47%
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy [%]	10,47%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 [%]	13,47%
Współczynnik kapitału Tier 1 [%]	13,47%

V. Ryzyko kredytowe

1. Dla wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekspozycja, której dotyczy niewykonanie zobowiązania, to ekspozycja, w przypadku której przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500,00 złotych, a w przypadku pozostałych klas ekspozycji przeterminowana kwota przekracza 3000,00 złotych.
2. Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii „normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków oraz zasady określone w wewnętrznej procedurze w sprawie tworzenia rezerw celowych.
3. Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw został zamieszczony w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
4. Bank w swoich analizach przyjmuje następujący podział na obszary geograficzne:
 - 1) Powiat świdwiński,
 - 2) Powiat kołobrzeski,
 - 3) Powiat koszaliński i miasto Koszalin,
 - 4) Powiat drawski,
 - 5) Powiat szczecinecki,
 - 6) Powiat białogardzki,
 - 7) Powiat goleniowski,
 - 8) Powiat wałecki,
 - 9) Powiat łobeski,
 - 10) Pozostałe powiaty.

W przypadku ujawniania informacji na temat struktury należności w rozbiciu na klasyfikacje ekspozycji kredytowych w podziale na regiony geograficzne Bank przyjmuje podział geograficzny na jednostki organizacyjne Banku.

5. Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2016 r., bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego, średnią kwotę ekspozycji w okresie od 31.12.2015 r. do 31.12.2016 r. oraz ekspozycje wobec MŚP w podziale na klasy przedstawia poniższe zestawienie:

dane w zł

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2016 r.	Średnia kwota w okresie od 31.12.2015 r. do 31.12.2016 r.	Ekspozycje wobec MŚP stan na 31.12.2016 r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	943 362,00	847 380,00	
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	26 999 006,00	27 324 747,00	
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	27 637,00	34 342,00	
4.	Ekspozycje wobec instytucji	90 160 218,00	70 009 786,00	
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	13 487 146,00	13 595 821,00	9 746 639,00
6.	Ekspozycje detaliczne	33 449 186,00	40 442 522,00	5 986 868,00
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	45 564 266,00	37 328 146,00	34 622 749,00
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	2 719 349,00	2 646 322,00	
9.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania			
10.	Ekspozycje kapitałowe	1 249 758,00	1 250 516,00	
11.	Inne pozycje	10 394 486,00	12 694 966,00	
RAZEM		224 994 414,00	206 174 548,00	50 356 256,00

Bank zamieszcza w powyższym zestawieniu tylko te klasy ekspozycji kredytowych, które zgodnie z *Zasadami wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* są wyodrębnione w działalności.

Bank przyjmuje, iż klasy ekspozycji kredytowych, które stanowią przynajmniej 30% portfela kredytowego wyznaczają istotne klasy ekspozycji. Bank posiada następujące ekspozycje spełniające ten warunek:

- 1) ekspozycje wobec instytucji,
 - 2) ekspozycje detaliczne,
 - 3) ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach.
6. Strukturę geograficzną ekspozycji kredytowych w rozbiciu na obszary według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Istotne obszary geograficzne	Kwota (w zł)
1.	Powiat świdwiński	33 340 307,39
2.	Powiat kołobrzeski	24 397 819,94
3.	Powiat koszaliński i miasto Koszalin	11 906 209,08
4.	Powiat drawski	20 159 390,51
5.	Powiat szczecinecki	13 742 656,17
6.	Powiat białogardzki	5 586 734,66
7.	Powiat wałecki	151 198,69
8.	Powiat łobeski	855 142,79
9.	Pozostałe powiaty	3 032 814,90
RAZEM		113 172 274,13

7. Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów w rozbiciu na typ kontrahenta.

7.1. Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora finansowego według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Banki	91 103 580,35
	Należności normalne	91 103 580,35
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
2.	Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego	0,00
	Należności normalne	
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	
3.	Pomocnicze instytucje finansowe	0,00
	Należności normalne	
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	
4.	Instytucje ubezpieczeniowe	0,00
	Należności normalne	
	Należności pod obserwacją	
	Należności zagrożone	
Razem zaangażowanie w sektorze finansowym		91 103 580,35

7.2. Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe	0,00
	Należności normalne	0,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
2.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	7 474 652,33
	Należności normalne	6 849 100,33
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	625 552,00
3.	Przedsiębiorcy indywidualni	13 210 351,53
	Należności normalne	11 589 913,64
	Należności pod obserwacją	77 266,42
	Należności zagrożone	1 543 171,47
4.	Osoby prywatne	34 979 982,46
	Należności normalne	34 229 580,44
	Należności pod obserwacją	382 739,36
	Należności zagrożone	367 662,66
5.	Rolnicy indywidualni	26 918 499,47
	Należności normalne	26 859 457,75
	Należności pod obserwacją	31 250,00
	Należności zagrożone	27 791,72
6.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	3 754 908,42
	Należności normalne	3 754 908,42

	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym		86 338 394,21

7.3 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Jednostki samorządu terytorialnego	26 833 879,92
Należności normalne	26 833 879,92
Należności pod obserwacją	0,00
Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	26 833 879,92

7.4 Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Branże	Wartość w zł
	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27 819 848,68
	Należności normalne	27 012 975,01
	Należności pod obserwacją	656 802,00
1.	Należności zagrożone	150 071,67
	Odsetki	126 841,67
	Korekty wartości (prowizje ESP)	268 901,54
	Rezerwy celowe	136 897,37
	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	29 400 735,71
	Należności normalne	29 400 735,71
2.	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	19 493,65
	Korekty wartości (prowizje ESP)	27 746,17
	Rezerwy celowe	0,00
	Budownictwo	778 287,67
	Należności normalne	672 968,94
	Należności pod obserwacją	4 008,20
3.	Należności zagrożone	101 310,53
	Odsetki	47 820,44
	Korekty wartości (prowizje ESP)	3 506,97
	Rezerwy celowe	101 270,53
	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; pozostała działalność usługowa	2 269 314,19
	Należności normalne	2 269 314,19
4.	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	912,17
	Korekty wartości (prowizje ESP)	11 985,82
	Rezerwy celowe	0,00
	Edukacja	348 000,00
5.	Należności normalne	348 000,00
	Należności pod obserwacją	0,00

	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	1 804,34
	Korekty wartości (prowizje ESP)	2 267,52
	Rezerwy celowe	0,00
6.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	5 291 509,32
	Należności normalne	5 221 775,25
	Należności pod obserwacją	6 996,00
	Należności zagrożone	62 738,07
	Odsetki	22 411,11
	Korekty wartości (prowizje ESP)	68 217,45
	Rezerwy celowe	27 672,85
7.	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2 219 685,06
	Należności normalne	2 071 937,33
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	147 747,73
	Odsetki	115 768,36
	Korekty wartości (prowizje ESP)	64 563,90
	Rezerwy celowe	125 347,73
8.	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2 922 790,55
	Należności normalne	2 856 528,33
	Należności pod obserwacją	66 262,22
	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	4 943,75
	Korekty wartości (prowizje ESP)	62 280,67
	Rezerwy celowe	993,93
9.	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	239 976,00
	Należności normalne	239 976,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	802,10
	Rezerwy celowe	0,00
10.	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7 300,00
	Należności normalne	7 300,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Odsetki	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	0,00
	Rezerwy celowe	0,00
11.	Przetwórstwo przemysłowe	4 273 670,29
	Należności normalne	3 164 575,10
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	1 109 095,19
	Odsetki	597 335,92
	Korekty wartości (prowizje ESP)	17 390,89

	Rezerwy celowe	1 109 095,19
12.	Transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone Odsetki Korekty wartości (prowizje ESP) Rezerwy celowe	2 395 526,20 2 395 526,20 0,00 0,00 6 248,44 673,19 0,00
13.	Inne Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone Odsetki Korekty wartości (prowizja ESP) Rezerwy celowe	15 750,00 15 750,00 0,00 0,00 0,00 459,09 0,00
14.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone Odsetki Korekty wartości (prowizja ESP) Rezerwy celowe	164 569,00 164 569,00 0,00 0,00 697,55 2 403,74 0,00
15.	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone Odsetki Korekty wartości (prowizja ESP) Rezerwy celowe	0,00 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00
16.	Górnictwo i wydobywanie Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone Odsetki Korekty wartości (prowizja ESP) Rezerwy celowe	0,00 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00 0,00
Razem zaangażowanie w sektory gospodarki (kapitał)		78 146 834,37

8. Strukturę ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na istotne klasy ekspozycji według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela (dane w tys. zł):

Istotne klasy ekspozycji	a'vista	1-30 dni	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	1-2 lat	2-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	powyżej 20 lat
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw		188	263	723	980	1 853	2 693	729	45	818
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych		27	42	80	184	367	967	1 140	948	
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych		170	425	3 203	2 527	2 727	9 408	6 949	1 425	
Ekspozycje wobec instytucji	15 218	74 890					200	935		
Ekspozycje gospodarstwa domowe		1 115	2 682	3 527	6 157	11 220	21 029	17 862	9 478	2 039
RAZEM	15 218	76 390	3 412	7 533	9 848	16 167	34 297	27 615	11 896	2 857

9. Struktura należności w rozbiciu na klasyfikację ekspozycji kredytowych według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Należności	Wartości w zł
1.	Należności normalne	109 960 241,76
	Kredyty w rachunku bieżącym i w ROR	7 856 327,22
	Pozostałe kredyty i inne	103 078 218,47
	w tym kredyty przeterminowane	16 455,20
	Rezerwy celowe	156 117,25
	Korekty wartości (prowizje ESP)	1 138 082,60
	Odsetki	319 895,92
2.	Należności pod obserwacją	480 213,04
	Kredyty pod obserwacją	491 255,78
	w tym kredyty przeterminowane	0,00
	Rezerwy celowe	4 218,83
	Korekty wartości (prowizje ESP)	8 082,04
	Odsetki	1 258,13
3.	Należności zagrożone razem	1 910 928,09
	Kredyty zagrożone	2 564 177,85
	w tym kredyty przeterminowane	1 798 619,10
	Rezerwy celowe	1 867 044,84
	Korekty wartości (prowizje ESP)	13 348,92
	Odsetki	1 227 144,00
3.1	Należności poniżej standardu	677 635,90
	Kredyty poniżej standardu	697 514,70
	w tym kredyty przeterminowane	94,88
	Rezerwy celowe	14 392,54

	Korekty wartości (prowizje ESP)	5 554,62
	Odsetki	68,36
3.2	Należności wątpliwe	13 879,48
	Kredyty wątpliwe	28 021,72
	w tym kredyty przeterminowane	7 922,32
	Rezerwy celowe	14 010,87
	Korekty wartości (prowizje ESP)	410,52
	Odsetki	279,15
3.3	Należności stracone	1 219 412,71
	Kredyty stracone	1 838 641,43
	w tym kredyty przeterminowane	1 790 601,90
	Rezerwy celowe	1 838 641,43
	Korekty wartości (prowizje ESP)	7 383,78
	Odsetki	1 226 796,49
RAZEM		112 351 382,89

10. Struktura należności w rozbiciu na klasyfikację ekspozycji kredytowych w podziale na regiony geograficzne (jednostki organizacyjne Banku) według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Oddział	Kategoria należności	Wartość w zł	Korekty wartości (prowizja ESP)	Rezerwy celowe
I Oddział Świdwin	Normalne	35 586 368,27	423 781,89	43 072,34
	Pod obserwacją	261 895,56	3 738,70	778,43
	Zagrożone	1 953 837,66	8 398,04	1 328 285,66
	Poniżej standardu	625 552,00	3 494,58	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	1 328 285,66	4 903,46	1 328 285,66
II Oddział Świdwin	Normalne	7 519 789,98	62 755,29	14 735,48
	Pod obserwacją	66 262,22	1 768,37	993,93
	Zagrożone	54 730,61	1 347,79	19 560,45
	Poniżej standardu	43 962,70	1 220,04	8 792,54
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	10 767,91	127,75	10 767,91
Oddział Będzino	Normalne	11 652 419,70	182 921,47	20 629,27
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	182 417,82	1 250,52	146 121,97
	Poniżej standardu	28 000,00	840,00	5 600,00
	wątpliwe	27 791,72	410,52	13 895,87
	stracone	126 626,10	0,00	126 626,10
Oddział Borne Sulinowo	Normalne	13 322 913,94	56 105,47	11 755,68
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	257 794,09	1 499,19	257 679,09
	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	230,00	0,00	115,00
	stracone	257 564,09	1 499,19	257 564,09
Oddział Czaplinek	Normalne	21 630 762,40	195 974,96	45 053,04
	Pod obserwacją	163 098,00	2 574,97	2 446,47
	Zagrożone	61 887,41	0,00	61 887,41

	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	61 887,41	0,00	61 887,41
Oddział Gościno	Normalne	15 706 133,40	156 798,51	11 551,31
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	39 615,49	786,68	39 615,49
	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	39 615,49	786,68	39 615,49
Oddział Rymań	Normalne	4 698 452,81	59 745,01	8 957,55
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	13 894,77	66,70	13 894,77
	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	13 894,77	66,70	13 894,77
RAZEM		113 172 274,13	1 159 513,56	2 027 380,92

11. Omówienie uzgodnienia zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, obejmujące:

- 1) Odpisy z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych z uwzględnieniem podziału na rodzaje aktywów finansowych:
 - a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu nie występują,
 - b) udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności własne Banku nie występują,
 - c) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności nie występują,
 - d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży nie występują.
- 2) W Banku nie wystąpiły przychody i koszty zrealizowane na aktywach finansowych dostępnych do sprzedaży, które zostały usunięte z bilansu (sprzedane, zlikwidowane).
- 3) Dokonane odpisy w koszty należności nieściągalnych (w zł):

Tytuł odpisu	Sposób dokonania odpisu		
	W ciężar utworzonych rezerw	W ciężar kosztów na operacjach finansowych	W ciężar pozostałych kosztów operacyjnych
Spisanie należności w straty Banku	563 926,22	0,00	246,66
Odpisy na dłużników różnych w ramach kont zespołu „5”	0,00	0,00	0,00

4) Zestawienie zmian stanów korekt i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznawaną utratą wartości:

Kategorie należności	Stan na 31.12.2015r.	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2016r.	Wymagany poziom rezerw na 31.12.2016r.
1	2	3	4	5	6	7
Należności normalne	131 487,64	128 824,29	0,00	104 194,68	156 117,25	156 117,25
- sektor niefinansowy	131 487,64	128 824,29		104 194,68	156 117,25	156 117,25
Należności pod obserwacją	8 124,89	16 859,13	0,00	20 765,19	4 218,83	4 218,83
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	8 124,89	16 859,13	0,00	20 765,19	4 218,83	4 218,83
- sektor budżetowy						
Należności poniżej standardu	40 966,87	19 349,67	0,00	45 924,00	14 392,54	14 392,54
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	40 966,87	19 349,67	0,00	45 924,00	14 392,54	14 392,54
- sektor budżetowy						
Należności wątpliwe	17 489,13	85 657,33	0,00	89 135,59	14 010,87	14 010,87
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	17 489,13	85 657,33	0,00	89 135,59	14 010,87	14 010,87
- sektor budżetowy						
Należności stracone	2 371 431,31	827 169,50	563 926,22	796 033,16	1 838 641,43	1 838 641,43
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	2 371 431,31	827 169,50	563 926,22	796 033,16	1 838 641,43	1 838 641,43
- sektor budżetowy						
Razem	2 569 499,84	1 077 859,92	563 926,22	1 056 052,62	2 027 380,92	2 027 380,92

VI. Ryzyko rynkowe (ryzyko walutowe)

Bank prowadząc działalności walutową dąży do takiego kształtowania indywidualnych pozycji walutowych oraz całkowitej pozycji walutowej aby nie przekroczyć ustalonych limitów. Limit na całkowitą pozycję walutową wynosi 2% funduszy własnych. Według stanu na 31.12.2016 r. Bank nie tworzył wymogów kapitałowych na ryzyko walutowe.

VII. Ryzyko operacyjne

Metoda wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego opisana jest w załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji* (...).

Informacja o stratach operacyjnych w podziale na klasy zdarzeń.

Na przestrzeni 2016 r. w programie *myRMS* zarejestrowano 89 zdarzeń operacyjnych. Łączna kwota strat operacyjnych brutto (równa stracie netto – brak odzysku) na przestrzeni 2016 r. wyniosła 7 569,60 zł.

Działania mitygujące, jakie zostały podjęte w celu uniknięcia w przyszłości ww. strat:

Zdarzenia, które wygenerowały koszt są związane z bieżącą działalnością Banku i niemożliwe jest całkowite ich wyeliminowanie. Bank dąży do ograniczenia strat z ich tytułu. W tym celu Bank stosuje mechanizmy kontrolne.

Propozycja działań zapobiegawczych to:

- 1) Kategoria Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemów – wymiana sprzętu, konserwacja urządzeń, okresowe sprawdzanie urządzeń, okresowe aktualizacje oprogramowania, aktualizacja i konserwacja łączy telekomunikacyjnych, przegląd urządzeń podtrzymujących zasilanie, stosowanie oprogramowania antywirusowego, alarmów, monitoringu, czujników, polityka ochrony dostępu do sprzętu, danych i funkcji systemowych;
- 2) Kategoria: Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – bieżąca kontrola, weryfikacja na drugą rękę, okresowa kontrola pracowników, szkolenia;
- 3) Kategoria: Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności (działanie poza zezwoleniem – przekroczenia limitu pogotowia kasowego) – codzienne, bieżące monitorowanie stanu gotówki w kasach przez kasjerów oraz Dyrektorów Oddziałów.

Podział zarejestrowanych zdarzeń operacyjnych (rzeczywistych) wg kategorii stosowanych w Banku w okresie 2016 r. zawarto w poniższej tabeli:

Kategoria	Liczba zdarzeń	Strata brutto (zł)	Odzysk (zł)	Strata netto (zł)
Oszustwo zewnętrzne	1	0,00	0,00	0,00
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	1	0,00	0,00	0,00
Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności	7	0,00	0,00	0,00
Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemów	19	7 105,00	0,00	7 105,00
Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	61	464,60	0,00	464,60
RAZEM	89	7 569,60	0,00	7 569,60

Incydenty zarejestrowane w w/w kategoriach obejmowały:

- 1) Kradzież, rabunek (1);
- 2) Nieobecność kluczowych pracowników w pracy (1);
- 3) Działanie poza zezwoleniem (7);
- 4) Nieprawidłowe działanie sprzętu (12);

- 5) Przeoczenie terminu lub niewywiązanie się z ciążącego obowiązku (1);
- 6) Nieprawidłowe działanie sieci telekomunikacyjnych, komputerowych, internetu (3);
- 7) Przerwy w dopływie energii elektrycznej oraz nieprawidłowe działanie urządzeń podtrzymujących zasilanie (4);
- 8) Błędy księgowe, błędy atrybutów rejestracji (60).

VIII. Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym

Bank nie dokonuje podziału ekspozycji innych, niż kapitałowe, ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne).

1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na zyski kapitałowe	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na przyjętą strategię
1.	Akcje SGB-Banku S.A. w Poznaniu seria: AA, AB, AC, AF, AH, E, W, Y, Z		1 069 996,46
2.	Akcje BPS S.A. w Warszawie seria: E, F		13 600,00
3.	Udział Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB		1 000,00
RAZEM			1.084.596,46

Bank posiada akcje Banku Zrzeszającego – SGB-Banku S.A. w Poznaniu. Wartość posiadanych akcji SGB-Banku S.A. w Poznaniu wynosi 1 069 996,46 zł (według ceny nabycia), natomiast wartość posiadanych akcji SGB-Banku S.A. w Poznaniu według ceny nominalnej wynosi 1 034 600,00 zł, a wartość odpisów aktualizujących wynosi 35 396,46 zł.

Bank posiada także akcje Banku BPS S.A. w Warszawie. Wartość tych akcji wynosi 13 600,00 zł.

Bank posiada również udział w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB o wartości 1 000,00 zł.

Saldo dłużnych papierów wartościowych na dzień 31.12.2016 r. wynosiło 200 557,72 zł (według wartości bilansowej). Bank posiadał w portfelu Bankowe Papiery Wartościowe wyemitowane przez SGB-Bank S.A. w Poznaniu w wysokości 200 000,00 zł. Stan odsetek od dłużnych papierów wartościowych na dzień 31.12.2016 roku wyniósł 557,72 zł. Wartość godziwa tych papierów wartościowych wynosiła 200 000,00 zł.

2. Według stanu na dzień 31.12.2016 r. Bank nie posiadał papierów wartościowych.

IX. Ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

1. Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikające z *Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
2. Wpływ szokowej zmiany rynkowych stóp procentowych (-200 p.b.) na wynik finansowy według stanu na dzień 31.12.2016 r. wyniósł -2 538,59 tys. zł.

X. Redukcja ryzyka kredytowego przy zastosowaniu metody standardowej – informacje jakościowe i ilościowe

Bank nie stosował w 2016 r. pomniejszenia wag ryzyka z tytułu zabezpieczeń.

Niżej wymienione informacje są zawarte w *Instrukcji ustanawiania prawnych form zabezpieczeń wiarytelności Banku* oraz w *Instrukcji zarządzania ryzykiem rezydualnym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* oraz zostały opisane w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*, tj.:

- 1) Polityka i procedury wyceny i zarządzania zabezpieczeniami kredytowymi.
- 2) Opis głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank.
- 3) Opis zasad polityki w zakresie zarządzania ryzykiem rezydualnym.

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego według stanu na dzień 31.12.2016 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Ekspozycje kredytowe w podziale na sytuacje	Stan przed zastosowaniem technik redukcji ryzyka	Stan po zastosowaniu technik redukcji ryzyka
1.	Ekspozycje kredytowe ogółem, w tym w sytuacji:	113 172 274,13	113 172 274,13
2.	Normalnej	110 116 840,50	110 116 840,50
3.	Pod obserwacją	491 255,78	491 255,78
4.	Poniżej standardu	697 514,70	697 514,70
5.	Wątpliwej	28 021,72	28 021,72
6.	Straconej	1 838 641,43	1 838 641,43

XI. Wymogi kapitałowe na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

XII. Zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku (określone w polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie):

Zasady ustalania wynagrodzenia dla członków Zarządu opisane zostały w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, a informacje dotyczące *Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* zostały opisane w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

Zbiorne informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku zawiera poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Ilość osób	Wartość wynagrodzenia za 2016 rok	
		stałe	zmienne
Członkowie Zarządu	3	490 525,00	69 000,00

Wynagrodzenie zmienne za 2016 r. było wypłacone w gotówce bez odroczenia.

XIII. Ryzyko płynności

Zasady zarządzania ryzykiem płynności opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

Według stanu na 31.12.2016 r. Bank posiadał nadwyżkę płynności w wysokości 22 977 tys. zł i składała się ona ze środków zdeponowanych na lokatach terminowych w Banku Zrzeszającym.

Nadzorcze miary płynności według stanu na 31.12.2016 r. prezentuje poniższa tabela:

AKTYWA		Wartość	
A1	Podstawowa rezerwa płynności		28 312 968,32
A2	Uzupełniająca rezerwa płynności		61 073 377,00
A3	Pozostałe transakcje zawierane na hurtowym rynku finansowym		4 444 683,07
A4	Aktywa o ograniczonej płynności		109 985 379,65
A5	Aktywa niepłynne		9 647 629,05
PASYWA		Wartość	
B1	Fundusze własne		14 231 826,45
B2	Środki obce stabilne		160 443 416,84
B3	Pozostałe zobowiązania na hurtowym rynku finansowym		0,00
B4	Pozostałe zobowiązania		1 774 823,19
B5	Środki obce niestabilne		66 408 988,95
NADZORCZE MIARY PŁYNNOCI		Wartość minimalna	Wartość
M1	Luka płynności krótkoterminowej ((A1 + A2) – B5)	0,00	22 977 356,37
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej ((A1 + A2)/B5)	1,00	1,35
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi (B1/A5)	1,00	1,48
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi ((B1 + B2)/(A5 + A4))	1,00	1,46

Dane dotyczące wyliczenia wskaźnika LCR według stanu na 31.12.2016 r. prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Pozycja	Wartość
1.	Zabezpieczenie przed utratą płynności	18 633 582,00
	Wypływy:	20 327 691,00
2.	Depozyty: detaliczne + operacyjne + nieoperacyjne	19 579 215,00
	Pozostałe wypływy	748 476,00
3.	Wpływy	20 050 148,00
4.	Wskaźnik LCR	267%
5.	Wartość minimalna	56%

Lukę płynności dla przedziałów przeszacowania w uwzględnieniu pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowanej luki płynności według stanu na 31.12.2016 r. prezentuje poniższa tabela:

Przedział	Skumulowana luka	Skumulowana luka z pozabilansem	Skumulowany współczynnik płynności	Skumulowany współczynnik płynności z pozabilansem
do 7 dni	22 615 271	16 601 163	3,89	2,20
od 7 dni do 30 dni	76 608 380	70 594 272	9,95	5,85
od 1 m-ca do 3 m-cy	72 383 535	66 275 677	5,48	3,98
od 3 m-cy do 6 m-cy	71 895 288	65 787 430	3,98	3,17
od 6 m-cy do 12 m-cy	43 647 475	34 346 066	1,70	1,48
od 1 roku do 3 lat	11 385 173	-1 178 308	1,10	0,99
od 3 lat do 5 lat	-3 126 675	-19 303 329	0,98	0,89
od 5 lat do 10 lat	3 587 360	-13 281 794	1,02	0,93
od 10 lat do 20 lat	-2 595 059	-19 464 213	0,99	0,91
powyżej 20 lat	-12 702 504	-29 571 657	0,94	0,87
niepłynne	0	-16 869 154	1,00	-

XIV. Prawo bankowe

Członkowie Rady Nadzorczej oraz Zarządu spełniają wymogi określone w art. 22aa. Ustawy prawo bankowe. Posiadają wiedzę, umiejętności i doświadczenie odpowiednie do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych obowiązków, a także dają rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków.

XV. Dźwignia finansowa

Informacje na temat aktywów oraz zobowiązań pozabilansowych udzielonych uwzględnionych w obliczaniu wskaźnika dźwigni, a także poziom wskaźnika dźwigni na koniec 2016 r. prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2016 r.
1.	Aktywa bilansowe	215 934 356,00
2.	Zobowiązania pozabilansowe udzielone	16 869 153,00
3.	Kapitał Tier 1 (w pełni wprowadzona definicja)	13 943 826,00
4.	Kapitał Tier 1 (definicja przejściowa)	14 231 826,00
5.	Wskaźnik dźwigni (w pełni wprowadzona definicja)	6,20%
6.	Wskaźnik dźwigni (definicja przejściowa)	6,33%

Jako długoterminowy cel kapitałowy Bank określił, że będzie utrzymywał minimalną wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 3%.

XVI. System kontroli wewnętrznej

Obowiązujący w Banku regulamin *System kontroli wewnętrznej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* zawiera postanowienia w zakresie organizacji systemu kontroli wewnętrznej, zasad, metod i technik jej przeprowadzania, cykli jej przeprowadzania oraz sprawozdań w jej zakresie.

W 2016 roku funkcjonował w Banku, podobnie ja w latach ubiegłych, system kontroli wewnętrznej, który był dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i stopnia złożoności działalności Banku. System ten oparty był na:

- 1) audycie wewnętrznym sprawowanym przez Spółdzielczy System Ochrony SGB na podstawie umowy Systemu Ochrony SGB z dnia 23.11.2015 r.,
- 2) kontroli wewnętrznej wykonywanej przez:
 - a) dyrektorów oddziałów,
 - b) głównego księgowego,
 - c) wszystkich pracowników w ramach codziennych czynności (samokontrola).

Audyt wewnętrzny odbywa się w Banku zgodnie z planem audytu ustalonym przez Spółdzielczy System Ochrony SGB oraz zatwierdzanym przez Radę Nadzorczą SSO.

W III kwartale 2016 roku został przeprowadzony w Banku audyt wewnętrzny problemowy realizowany według formuły „zza biurka” w zakresie polityki zmiennych składników wynagrodzeń za okres od 01.07.2015 r. do 30.06.2016 r.

Raport z audytu nie zawierał uwag.

Kontrola wewnętrzna sprawowana przez dyrektorów oddziałów, głównego księgowego oparta jest na rocznych planach kontroli.

W 2016 roku kontrolą wewnętrzną objęto działalność: operacyjną, kredytową, depozytową, zasady rachunkowości i ryzyka towarzyszące działalności Banku.

Nieprawidłowości ujawniane w toku kontroli wewnętrznej były usuwane w trakcie wykonywania czynności kontrolnych, bądź w terminach określonych w zaleceniach pokontrolnych – zalecenia wydawano w odniesieniu do nieprawidłowości wymagających czasu na ich usunięcie. Sposób realizacji zaleceń pokontrolnych każdorazowo był przedmiotem badania podczas kolejnej kontroli, dając pewność wyeliminowania błędów. Wyniki kontroli były okresowo omawiane na posiedzeniach Zarządu wspomagając procesy zarządzania poszczególnymi ryzykami.

Czynności kontroli wewnętrznej bieżącej stanowiły także integralną część codziennych zadań wykonywanych przez pracowników Banku na wszystkich stanowiskach pracy. Kontrola bieżąca, w tym samokontrola, sprawowana przez pracowników miała wpływ na ograniczenie błędów w codziennej obsłudze klientów oraz wykonywaniu czynności bankowych.

Jakość kontroli wewnętrznej (zakres, dobór próby, stawianie wniosków, wydawanie zaleceń, rekontrola wykonania zaleceń) była w ocenie Zarządu zadowolająca. Na jej poprawę istotny wpływ miało omawianie niedoskonałości wynikających z materiałów pokontrolnych na spotkaniach Zarządu z kadrą kierowniczą.

Również audyt wewnętrzny przeprowadzony przez Spółdzielczy System Ochrony SGB w 2016 r. w zakresie zaplanowanej kontroli, stopnia jej realizacji oraz sposobu udokumentowania nie wniósł istotnych uwag.

Oceniając zakres i obszar sprawowanej w Banku kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego, Zarząd wyraża pogląd, że przyjęte mechanizmy kontroli wewnętrznej są adekwatne do skali prowadzonej przez Bank działalności, a funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest skuteczny.

Informacje zawarte w powyższym dokumencie zostały zatwierdzone do ujawnienia przez Zarząd Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie na posiedzeniu w dniu 25.04.2017 r.

Zatwierdzone do ujawnienia informacje zawarte w powyższym dokumencie zostały przekazane Radzie Nadzorczej Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie na posiedzeniu w dniu 28.04.2017 r.

I. Podstawa sporządzenia informacji w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień *Zasad polityki informacyjnej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* oraz:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR);
- 2) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (CRD IV);
- 3) Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji;
- 4) Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 2015/1555 z dnia 28 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujawniania informacji na temat przestrzegania przez instytucje wymogu w zakresie bufora antycyklicznego, zgodnie z art. 440 CRR;
- 5) ustawy Prawo bankowe;
- 6) uchwały KNF w sprawie dotyczącej szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (wraz z późniejszymi zmianami) – w zakresie w jakim ta uchwała nie jest sprzeczna z przepisami wymienionymi w pkt 1)-5).

II. Informacje w zakresie celów i zasadach zarządzania ryzykiem w Banku

1. Struktura i organizacja zarządzania poszczególnymi ryzykami

Na proces zarządzania ryzykiem składają się następujące czynności:

- 1) identyfikacja ryzyka, polegająca na określeniu źródeł ryzyka, zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku;
- 2) pomiar ryzyka;
- 3) zarządzanie ryzykiem, polegające na podejmowaniu decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka, planowaniu działań, wydawaniu rekomendacji, tworzeniu procedur i narzędzi wspomagających;
- 4) monitorowanie, polegające na stałym nadzorowaniu poziomu ryzyka w oparciu o przyjęte metody pomiaru ryzyka;
- 5) raportowanie, obejmujące cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach.

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd Banku wewnętrzne strategie i procedury, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka.

W celu realizacji wyżej wymienionych procesów w Banku realizowane są zadania związane z analizą podstawowych wartości mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

- 1) dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu;
- 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki;
- 3) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka;
- 4) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka;
- 5) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi;
- 6) uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych;
- 7) agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku;
- 8) raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi Banku oraz, w sposób syntetyczny, Radzie Nadzorczej Banku;
- 9) audyt wewnętrzny skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku;
- 10) wykorzystywanie przez Zarząd Banku oraz Radę Nadzorczą Banku wyników kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

Ograniczanie ekspozycji na ryzyko w Banku następuje poprzez:

- 1) Opracowanie przez Zarząd Banku i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku *Strategii działania Banku*, w której jednym z podstawowych długoterminowych celów jest zapewnienie odpowiednich kapitałów (celów kapitałowych) na pokrycie podejmowanych przez Bank rodzajów i wysokości ryzyka.
- 2) Opracowanie przez Zarząd Banku i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku *Strategii zarządzania ryzykiem*, zawierającej cele strategiczne i planowane działania średnio i długookresowe, umożliwiające ich realizację w zakresie zarządzania ryzykami. Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawierają załączniki do niniejszej *Strategii*.
- 3) Przynajmniej coroczną weryfikację regulacji w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka Banku i otoczenia gospodarczego.
- 4) Określenie zagrożeń z tytułu ryzyka podejmowanego przez Bank. Analizę profilu poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje obowiązujące w Banku.
- 5) Wskazanie obszarów ryzyka wymagających modyfikacji lub uzupełnienia technicznych i organizacyjnych instrumentów ograniczania skutków podejmowanego ryzyka.
- 6) Opracowanie, wdrożenie, okresowy przegląd i aktualizacja wdrożonych metod zarządzania ryzykiem w celu adaptacji do bieżących warunków zewnętrznych oraz potrzeb Banku.
- 7) Określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej Banku, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem. Schemat organizacji zarządzania ryzykiem (w ramach struktury organizacyjnej) zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.
- 8) Bieżąca aktualizacja szczegółowych pisemnych procedur obejmujących pomiar, limitowanie, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka w Banku.
- 9) Opracowanie i bieżącą aktualizację regulacji wewnętrznych Banku, dotyczących planowanych działań zabezpieczających w postaci planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych.
- 10) Organizacja systemu kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego.

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:

- 1) Rada Nadzorcza Banku,
- 2) Zarząd Banku,
- 3) Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) odpowiedzialne za:
 - a) sprawozdawczość dla odbiorców zewnętrznych,
 - b) zarządzanie nadwyżką środków,
 - c) zarządzanie bieżącą pozycją walutową,
 - d) sprzedaż kredytów,
 - e) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji,
 - f) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego.

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

1) Rada Nadzorcza Banku:

- a) zatwierdza *Strategię działania Banku* oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in.:
 - specyfikę i profil działalności,
 - możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku,
 - założenia polityki w zakresie ryzyka braku zgodności;
- b) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
 - szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego,
 - planowania i zarządzania funduszami (kapitałami);
- c) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- d) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku;
- e) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- f) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności adekwatności zarządzania ryzykiem;
- g) ocenia, czy działania Zarządu Banku w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z obowiązującymi regulacjami.

2) Zarząd Banku:

- a) odpowiada za wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
 - systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności,

- systemu kontroli wewnętrznej,
 - szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania funduszami (kapitałami),
 - dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego;
- b) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
- c) odpowiada za właściwe ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę;
- d) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- e) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
- f) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- g) odpowiada za przejrzystość działań Banku, a w szczególności za:
- ujawnianie informacji na temat działalności Banku, pozwalających na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania bezpieczeństwa działalności Banku i na ocenę sytuacji finansowej Banku,
 - zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa,
 - zapewnienie, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
- h) uwzględnia rezultaty kontroli wewnętrznej prowadzonej przez dyrektorów oddziałów i główną księgową oraz Spółdzielczy System Ochrony SGB w ramach audytu wewnętrznego, a także biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
- i) zapewnienia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
- j) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- k) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku;
- l) Prezes Zarządu Banku odpowiada za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem kredytowym (w tym ryzykiem koncentracji zaangażowania, ryzykiem ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie i ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych) oraz za wprowadzenie i realizację kluczowych elementów polityki EKZH i DEK.

3) Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku):

- a) biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w *Strategii zarządzania ryzykiem* oraz zgodnie z *regulaminem organizacyjnym Banku*;

- b) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

III. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi ryzykami, zakres i system raportowania i pomiaru ryzyk

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) gromadzenie informacji,
- 2) identyfikację i ocenę ryzyka,
- 3) limitowanie ryzyka,
- 4) pomiar i monitorowanie ryzyka,
- 5) raportowanie,
- 6) zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

Bieżące zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na:

- 1) gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka,
- 2) ograniczaniu ryzyka powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku,
- 3) podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń,
- 4) ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

1. Ryzyko kredytowe (w tym polityka stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz strategia i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczania ryzyka)

Ryzyko kredytowe związane jest z możliwością wystąpienia strat finansowych spowodowanych niewywiązaniem się kontrahenta Banku ze zobowiązań wynikających z warunków umowy. Z uwagi na możliwość poniesienia przez Bank relatywnie dużych strat, ryzyko kredytowe istotnie wpływa na działalność Banku. W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku jakości aktywów kredytowych Bank zarządza:

- 1) ryzykiem kredytowym,
- 2) ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- 3) ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 4) ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 5) ryzykiem rezydualnym,

oraz stosuje określone techniki redukcji ryzyka kredytowego.

Bank prezentuje ostrożnościowe podejście do ryzyka i optymalizacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe. Bank kontynuuje politykę minimalizacji ryzyka kredytowego głównie poprzez stosowanie ustalonych zasad bezpieczeństwa działalności kredytowej w poszczególnych segmentach rynku. Do podstawowych działań mających na celu minimalizację ryzyka kredytowego należy zaliczyć:

- 1) dywersyfikację struktury przedmiotowej i podmiotowej portfela, poprzez wprowadzenie wewnętrznych limitów,
- 2) dywersyfikację struktury zabezpieczeń ekspozycji kredytowych, w tym zabezpieczeń hipotecznych z wyszczególnieniem nieruchomości mieszkalnych i komercyjnych, poprzez wprowadzenie wewnętrznych limitów,
- 3) analizę struktury portfela w celu wczesnej identyfikacji zagrożeń wynikających z nadmiernych zaangażowań i wprowadzanie stosownych ograniczeń,
- 4) monitorowanie ekspozycji kredytowych,
- 5) monitorowanie wartości stosowanych zabezpieczeń, w tym zabezpieczeń hipotecznych,

- 6) wykorzystywanie informacji o Klientach Banku z systemów wymiany danych Związku Banków Polskich, Krajowego Rejestru Długów, wywiadowni gospodarczych, BIG InfoMonitora, Biura Informacji Kredytowej, itp.,
- 7) wykorzystywanie informacji o cenach nieruchomości stanowiących hipoteczne zabezpieczenie ekspozycji Banku z systemów wymiany danych AMRON Związku Banków Polskich,
- 8) nadzór nad czynnościami wykonywanymi w toku procesu kredytowania, mający na celu weryfikację sprawności działania mechanizmów kontrolnych (obejmujący m.in.: proces przestrzegania wewnętrznych aktów normatywnych, procedur, kompetencji, itp.),
- 9) prowadzenie aktywnej polityki szkoleń, także w formie bieżącego instruktażu.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego, pod względem jakości i ilości, portfela kredytowego, równocześnie cechującego się wysoką dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych. W celu osiągnięcia długofalowych zamierzeń w zakresie ryzyka kredytowego, w Banku badaniu poddaje się czynniki ryzyka zmian makroekonomicznych oraz ryzyka rezydualnego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku przebiega w następujących etapach:

- 1) identyfikacja czynników ryzyka kredytowego,
- 2) ocena oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka (limity),
- 3) monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka,
- 4) wdrażanie technik redukcji ryzyka,
- 5) zarządzanie ryzykiem rezydualnym,
- 6) kontrola zarządzania ryzykiem kredytowym.

Ryzyko kredytowe Banku należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- 1) ryzyka pojedynczej transakcji,
- 2) ryzyka łącznego portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od wysokości możliwej straty (równej maksymalnej wartości kredytu) i prawdopodobieństwa jej wystąpienia. Ryzyko łączne portfela kredytowego zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi kredytami lub kredytobiorcami. Im mniejsza jest ta wzajemna zależność, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych, zwiększając w ten sposób łączne ryzyko kredytowe.

Metodą zabezpieczenia się przed nadmiernym ryzykiem w działalności kredytowej jest odpowiednio prowadzone zarządzanie ryzykiem zarówno w odniesieniu do pojedynczego kredytu, jak i łącznego zaangażowania kredytowego. Bank prezentuje ostrożnościowe podejście do ryzyka i optymalizacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe.

W celu wsparcia prawidłowego nadzoru nad ryzykiem portfela kredytowego Bank dostosowuje obowiązujące wewnętrzne procedury kredytowe do wymogów Nowej Umowy Kapitałowej.

Jednym z podstawowych celów Polityki kredytowej jest racjonalne zarządzanie ryzykiem portfela kredytowego poprzez:

- 1) utrzymanie na niskim poziomie udziału należności zagrożonych w portfelu kredytowym, zgodnie z planem finansowym,
- 2) zwiększenie przychodów odsetkowych,
- 3) zwiększenie przychodów z tytułu prowizji,
- 4) zapewnienie zrównoważonego wzrostu portfela kredytowego skorelowanego ze wzrostem bazy depozytowej od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych.

Podstawowe czynniki analizowane przez Bank w celu określenia profilu ryzyka to w szczególności:

- 1) współczynnik wypłacalności,
- 2) wskaźnik jakości kredytów ogółem, w tym wskaźnik jakości detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 3) udział kredytów w sumie bilansowej,
- 4) udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sumie bilansowej,
- 5) stan rezerw celowych,
- 6) średni wskaźnik LtV,
- 7) wielkość sumy bilansowej,
- 8) złożoność działalności, tj. brak lub nieznacząca skala transakcji i instrumentów finansowych zaliczanych do portfela handlowego.

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Należności zagrożone to należności, których termin zapłaty już minął, lub które są zagrożone dużym prawdopodobieństwem nieściągalności.

Bank dokonuje klasyfikacji **należności zagrożonych** jako:

- 1) **Poniżej standardu** – obejmujące ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące, ale nie przekracza 6 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna może stanowić zagrożenie terminowej spłaty ekspozycji;
- 2) **wątpliwe** – obejmujące ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy, ale nie przekracza 12 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna wskazuje iż dłużnik poniósł tak wysokie straty, że istotnie naruszyły one jego kapitał własny;
- 3) **stracone** – obejmujące:
 - a) ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciw którym Bank złożył wniosek o postępowanie egzekucyjne,
 - c) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu nie jest znane i majątek ich nie został ujawniony, a sytuacja finansowo-ekonomiczna spowodowała ogłoszenie upadłości dłużnika lub jest zła i nieodwracalna, więc kredyt nigdy nie zostanie spłacony.

Klasyfikacji należności i zobowiązań pozabilansowych dokonuje się w oparciu o Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Szczegółowe zasady klasyfikacji należności i zobowiązań pozabilansowych opisane są w wewnętrznej *Procedurze tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banku oraz wyceny pozostałych aktywów w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*. Pracownicy Banku dokonujący przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych zobowiązani są do rzetelnego klasyfikowania tych ekspozycji do odpowiedniej kategorii. Bank dokonuje przeglądu i aktualizacji wartości zabezpieczeń obniżających podstawę tworzenia rezerw celowych w terminach obowiązujących dla przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

W ramach wyżej wskazanych działań pracownicy mają obowiązek dokonywania pełnego przeglądu wszystkich zabezpieczeń przyjętych dla danej ekspozycji w zakresie ustalenia ich aktualnej wartości według zasad zawartych w obowiązujących w tym zakresie regulacjach wewnętrznych Banku.

Rezerwy celowe

Bank tworzy rezerwy celowe na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. W indywidualnych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, Bank stosuje zasady pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw celowych o przyjęte zabezpieczenia. Decyzje o ewentualnym zastosowaniu pomniejszeń podejmowane są każdorazowo przez Zarząd Banku lub dwóch członków Zarządu. Szczegółowe zasady i tryb równoważenia skutków ryzyka wynikającego z transakcji kredytowych w drodze odpowiedniej klasyfikacji ekspozycji kredytowych oraz tworzenia i utrzymywania rezerw celowych w wysokości odpowiedniej do ponoszonego ryzyka, określają wewnętrzne procedury Banku.

Zabezpieczenia

W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującymi w Banku regulacjami. Wartość przyjmowanych zabezpieczeń powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania. Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości.

Warunkiem pozytywnej decyzji kredytowej jest dobra kondycja ekonomiczno-finansowa klienta oraz perspektywy rozwoju, zapewniające jego zdolność do spłaty zaciągniętego zobowiązania. Podstawowym źródłem spłaty są dla Banku dochody dłużnika, dlatego nawet fakt przyjęcia zabezpieczenia nie wyłącza konieczności sporządzania szczegółowej analizy wniosku kredytowego, zgodnie z wewnętrznymi procedurami Banku. Bank preferuje zabezpieczenia wykorzystywane w celu redukcji ryzyka kredytowego, w tym w szczególności:

- 1) zabezpieczenia hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej lub komercyjnej,
- 2) przewłaszczenia na rzecz Banku,
- 3) zdeponowane w Banku środki pieniężne,
- 4) dłużne papiery wartościowe emitowane przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski,
- 5) zdeponowane w banku będącym stroną trzecią, środki pieniężne lub bankowe instrumenty,
- 6) polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank, lub na których został ustanowiony zastaw na rzecz Banku,
- 7) gwarancje udzielone przez rządy i banki centralne, podmioty sektora publicznego, ekspozycje wobec których są traktowane jak ekspozycje wobec banków lub rządów centralnych w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne oraz banki,
- 8) inne zabezpieczenia pozwalające na pomniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej.

Szczególne warunki powinny spełniać zabezpieczenia w formie hipoteki na nieruchomości, zarówno mieszkalnej, jak i komercyjnej, z uwagi na preferencyjny charakter wag ryzyka kredytowego przypisanego ekspozycjom zabezpieczonym hipotecznie, a zwłaszcza na nieruchomości mieszkalnej. Analizując ryzyko związane z zabezpieczeniem w postaci hipoteki należy uwzględniać m.in.:

- 1) rodzaj hipoteki i jej wpływ na ograniczanie ryzyka,

- 2) miejsce Banku w kolejności zaspokajania się z hipoteki,
- 3) ryzyko w przypadku zabezpieczenia na innej formie prawa niż własność np. na spółdzielczym-własnościowym prawie do lokalu, na współwłasności nieruchomości.

Zmiany zachodzące na rynku nieruchomości powinny być monitorowane przez jednostki Banku w sposób ciągły, a nie rzadziej niż raz w roku należy dokonywać weryfikacji wartości rynkowej nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie posiadanych przez Bank ekspozycji kredytowych. Realizacja powyższego obowiązku powinna się odbywać na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę lub informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku. W przypadku finansowania nieruchomości w trakcie budowy należy badać poziom zaawansowania robót budowlanych i ich zgodności z założeniami inwestycyjnymi przedłożonymi Bankowi. W celu monitorowania wartości rynkowych nieruchomości stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych Bank korzysta z bazy danych dotyczących nieruchomości, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON), zarządzanym przez Związek Banków Polskich. Bank podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości. Weryfikacja realnej wartości przyjmowanych zabezpieczeń i ich dostosowanie do ryzyka związanego z zaangażowaniem Banku winna być dokonywana przed zawarciem umowy kredytu ze szczególną starannością. Sporządzane przez rzeczoznawców majątkowych wyceny nie powinny stanowić jedyne kryterium przy ocenie wartości zabezpieczenia. Prawne zabezpieczenie wiarygodności Banku stanowi potencjalne źródło spłaty tej wiarygodności. Z tego względu wartość rynkowa przyjętych zabezpieczeń, szczególnie hipotecznych, powinna być systematycznie aktualizowana przez pracowników Banku w ramach prowadzonego monitoringu oraz adekwatna do poziomu ryzyka transakcji kredytowej.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji, kwartalnie ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie i detalicznych ekspozycji kredytowych na posiedzeniu Zarządu Banku oraz na posiedzeniach Rady Nadzorczej.

2. Ryzyko stopy procentowej

Przez pojęcie ryzyka stopy procentowej rozumieć należy niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian zewnętrznych (rynkowych) stóp procentowych na sytuację finansową Banku. Narażenie to dotyczy zasadniczo zagrożenia wyniku odsetkowego, a tym samym odnosi się do oprocentowanych aktywów i pasywów, a także pozycji pozabilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych. Ryzykiem jest jednak nie sama zmiana stóp procentowych w przyszłości, ale niepewność co do kierunków oraz skali zmian stóp procentowych.

Analiza ryzyka stopy procentowej jest jednym z narzędzi służących do dostarczania danych niezbędnych do efektywnego zarządzania aktywami i pasywami Banku. Ma ona na celu optymalizację wyniku finansowego przy danych zasobach środków finansowych i zapewnieniu bezpieczeństwa jego osiągnięcia. Pozwala zmierzyć poziom ryzyka, na jakie narażony jest Bank, dając tym samym podstawy do podejmowania stosownych decyzji w celu zabezpieczania się przed tym ryzykiem. Analiza ta służy więc do pomiaru stopnia narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej i pozwala na odpowiednie sterowanie podatnością Banku na to ryzyko, mając przy tym na uwadze optymalizację podstawowej relacji między wzrostem funduszy własnych a bezpieczeństwem funkcjonowania Banku.

W ramach ryzyka stopy procentowej wyodrębnia się cztery zasadnicze kategorie ryzyka: ryzyko bazowe, ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania, ryzyko krzywej dochodowości oraz ryzyko opcji klienta.

Ryzyko bazowe wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp bazowych stosowanych w banku jako instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, nawet w sytuacji kiedy dla

aktywów i pasywów występują te same okresy przeszacowania. Ryzyko stosowania różnych stóp bazowych polega na tym, że rozpiętość (spread) między tymi stopami może zmienić się niespodziewanie i niesymetrycznie. Ryzyko bazowe pojawia się, kiedy stopy rynkowe dla różnych instrumentów finansowych lub wskaźniki / indeksy używane do wyceny aktywów i pasywów zmieniają się w tym samym czasie o różną wielkość. Przykładowo: w II półroczu 2005 roku stopa redyskontowa weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez NBP uległa obniżeniu o 0,75 pp., natomiast stawka WIBID 3M zmalała o 0,30 pp. Zmiana taka wpływa na poziom marż odsetkowych otrzymywanych / płaconych na instrumentach oprocentowanych według tych stawek, które są przeszacowywane w tym samym czasie. Istotna jednakże jest nie tylko sama rozpiętość oprocentowania pomiędzy aktywami i pasywami banku, ważna jest również wzajemna proporcja posiadanych przez Bank aktywów i pasywów zmiennych – to jest takich, których oprocentowanie zmienia się wraz ze zmianą wielkości tych stóp, jak i stałych, których zmiana oprocentowania jest rozłożona w czasie i związana z terminami zapadalności aktywów i wymagalności pasywów.

Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania jest rezultatem różnic w czasie pomiędzy wystąpieniem zmian stóp procentowych aktywów i pasywów, a także zobowiązań pozabilansowych. Wynika to z posiadania przez Bank aktywów i pasywów o różnych okresach przeszacowania stóp procentowych. Dla instrumentów o zmiennym oprocentowaniu, termin przeszacowania jest zbieżny z najbliższym, prawdopodobnym (możliwym) terminem zmiany ich oprocentowania, dla instrumentów o stałej stopie procentowej jest to termin wymagalności / zapadalności. Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania występuje np. wtedy, gdy długoterminowe kredyty o stałym oprocentowaniu finansuje się depozytami o krótszych terminach przeszacowania.

Negatywna sytuacja dla banku może pojawić się w momencie:

- spadku stopy procentowej – jeżeli oprocentowanie aktywów reaguje szybciej na te zmiany niż oprocentowanie pasywów (silniejszy – szybszy w czasie – spadek przychodów z tytułu odsetek),
- wzrostu stopy procentowej – jeżeli oprocentowanie pasywów reaguje szybciej na te zmiany niż oprocentowanie aktywów (silniejszy – szybszy w czasie – wzrost kosztów odsetkowych).

Podstawową metodą pomiaru tego ryzyka jest metoda luki niedopasowania stóp procentowych polegająca na ustaleniu, w poszczególnych przedziałach czasowych, różnicy (luki) pomiędzy przeszacowywanymi aktywami i pasywami.

Ryzyko krzywej dochodowości polega na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczących tego samego rynku lub indeksu (np. zmiany rozpiętości pomiędzy stawkami WIBID 1M a WIBID 3M – przykładowo: na koniec I półrocza 2005 roku wynosiła ona 0,18 pp., na koniec 2005 roku zero). Relacja ta zmienia się kiedy kształt krzywej dochodowości dla danego rynku ulega spłaszczeniu lub ulega odwróceniu, w wyniku którego stopy krótkoterminowe będą wyższe od stóp długoterminowych. Zmiany w krzywej dochodowości mogą nasilić stopień narażenia banku na ryzyko stopy procentowej poprzez wzmocnienie efektu niedopasowania terminów przeszacowania.

Ryzyko opcji klienta powstaje wówczas, gdy klient banku ma prawo (ale nie obowiązek) zmiany wielkości i harmonogramu przepływów gotówkowych aktywów, pasywów lub pozycji pozabilansowych. Ryzyko opcji wynikające z opcji ukrytych lub wpisanych w detaliczne produkty bankowe występuje po obu stronach bilansu. Na takie ryzyko narażone są np. kredyty o stałym oprocentowaniu zawierające ryzyko wcześniejszej spłaty lub ryzyko wydłużenia terminu spłat, a ponadto kredyty o zmiennej stopie procentowej mające wyraźne lub ukryte opcje na górny limit stopy procentowej, lub też brak opcji na dolny limit wysokości stopy procentowej. Po stronie aktywnej opcje wcześniejszej spłaty są dominującymi ukrytymi opcjami. Po stronie pasywnej bilansu, dominującą opcją daną klientowi jest prawo wycofania depozytu o stałej stopie procentowej przed upływem terminu.

Ryzyko stopy procentowej związane z innymi ryzykami bankowymi – to ryzyko związane m.in. z:

- 1) nieterminową spłatą bądź brakiem spłaty kredytów,

- 2) znaczącym udziałem w portfelu kredytowym dużych kredytów lub w portfelu depozytowym dużych depozytów (nadmierna koncentracja),
- 3) dominującym udziałem kredytów preferencyjnych w portfelu kredytowym,
- 4) znaczącym udziałem w portfelu depozytowym środków a`vista o relatywnie niskim oprocentowaniu,
- 5) nadmiernym niedopasowaniem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów – ryzyko płynności,
- 6) ryzykiem zmian kursowych walut (ryzyko walutowe),
- 7) niedopasowaniem wartości składników majątkowych (np. poprzez nadmierne zaangażowanie w rzeczowe aktywa trwałe),
- 8) nieadekwatnością posiadanych systemów informatycznych, zawodnością procedur, ludzi (ryzyko operacyjne).

Ryzyko stopy procentowej związane z czynnikami zewnętrznymi. Do czynników tych zaliczyć można m.in.:

- 1) ogólnogospodarcze (polityka państwa, stopa inflacji, polityka banku centralnego, zadłużenie budżetu, itp.),
- 2) społeczne (zachowanie się klientów banku, skłonność ludności do oszczędzania, skłonność do zaciągania kredytów),
- 3) polityczne,
- 4) demograficzne (struktura ludności, stopa bezrobocia),
- 5) ekonomiczne – wpływające na sytuację ekonomiczną i finansową klientów banku,
- 6) niekorzystne zmiany w ustawodawstwie.

Celem strategicznym polityki Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na wynik finansowy Banku. Ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych a przez to na zmiany przychodów i kosztów. W konsekwencji ma to utrzymać zdolność do wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych, przy zapewnieniu pożądanego wyniku finansowego oraz realnej wartości posiadanych kapitałów (funduszy własnych).

Strategia Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest m.in. na następujących zasadach:

- 1) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
- 2) do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, np. badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, zmiany w kosztach odsetkowych i w konsekwencji zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- 3) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym oraz kontroli ryzyka opcji klienta,
- 4) Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów.

Zakłada się, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat dla Banku. Narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz niekorzystnymi i trudnymi do przewidzenia zmianami rynkowych stóp procentowych.

Bank dąży do kształtowania wysokości luki niedopasowania między aktywami i pasywami w taki sposób, by uzyskać jej optymalną wielkość, tj. taką, która przyniesie Bankowi największe dochody odsetkowe, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych. Jednocześnie zachowany winien być warunek bezpieczeństwa dochodu przy nieoczekiwanej zmianie tych stóp w kierunku przeciwnym od zakładanego.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka stopy procentowej na posiedzeniu Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

3. Ryzyko operacyjne

Rozwój technologii, powstawanie coraz bardziej złożonych technik i produktów bankowych oraz seria spektakularnych strat w międzynarodowych instytucjach finansowych spowodowały wzrost znaczenia ryzyk o charakterze niefinansowym.

Ryzyko operacyjne ma istotny wpływ na działalność i kondycję Banków, zwłaszcza, że obok otoczenia oraz zdarzeń zewnętrznych, jego źródłem jest organizacja bankowa sama w sobie.

Nowa Umowa Kapitałowa wprowadza obowiązek zarówno utrzymywania wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne, jak i wdrożenia kompleksowego procesu zarządzania tym ryzykiem.

Celem funkcjonujących w Banku strategii jest stworzenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie identyfikacji, oceny, kontroli oraz zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne.

Kierownicy poszczególnych komórek organizacyjnych oraz dyrektorzy jednostek organizacyjnych Banku odpowiedzialni są za zarządzanie ryzykiem operacyjnym występującym w odniesieniu do nadzorowanych zakresów działania, określonych w Regulaminie organizacyjnym Banku.

Komórki i jednostki organizacyjne Banku w zakresie wykonywanych zadań:

- 1) identyfikują i oceniają ryzyko operacyjne powstające we wszystkich produktach, procesach wewnętrznych oraz systemach występujących w danej komórce / jednostce organizacyjnej Banku,
- 2) identyfikują i oceniają skutki zdarzeń operacyjnych,
- 3) bieżąco zarządzają ryzykiem operacyjnym,
- 4) monitorują ryzyko operacyjne,
- 5) przestrzegają limitów w zakresie wykonywanych zadań,
- 6) sporządzają i testują plany utrzymania ciągłości działania,
- 7) sporządzają raporty o ryzyku operacyjnym,
- 8) podejmują działania zmierzające do ograniczenia ryzyka operacyjnego w ramach nadzorowanych produktów, procesów i systemów.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odnosi się głównie do:

- 1) struktury organizacyjnej Banku oraz jej adekwatności do realizacji strategicznych celów Banku,
- 2) czynności wykonywanych przez pracowników Banku,
- 3) adekwatności kwalifikacji pracowników oraz ich rozwoju do potrzeb Banku,
- 4) zapobiegania działalności przestępczej pracowników, klientów oraz innych osób na szkodę Banku,

- 5) zgodności działań Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,
- 6) procesów realizowanych przez kanały dystrybucji produktów (tradycyjne, jak i elektroniczne) wykorzystywanych przez Bank,
- 7) bezpieczeństwa fizycznego i informatycznego Banku,
- 8) postępowania w sytuacjach zagrożenia bieżącego funkcjonowania Banku,
- 9) zdarzeń, których skutki dotyczą Bank, natomiast ich przyczyny znajdują się poza jego bezpośrednią kontrolą,
- 10) usług świadczonych w ramach współpracy Banku z kontrahentami na podstawie umów o wykonywanie czynności należących do zakresu działania Banku oraz innych umów,
- 11) adekwatności polityki i praktyki ubezpieczeniowej Banku w relacji do ponoszonego ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym powinno być adekwatne do poziomu generowanego ryzyka oraz uwzględniać:

- 1) specyfikę i złożoność wykonywanych czynności generujących ryzyko operacyjne,
- 2) realizowane procesy biznesowe,
- 3) rozproszenie geograficzne komórek i jednostek organizacyjnych Banku,
- 4) liczbę oraz wartość dokonywanych i przetwarzanych transakcji,
- 5) funkcjonowanie systemów informatycznych,
- 6) posiadane mechanizmy kontrolne.

Wyznaczanie wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne

1. Bank wylicza podstawę do wyznaczenia wymogu kapitałowego, jako średnią arytmetyczną za okres trzech lat, wyników obliczonych jako suma poniższych pozycji rachunku zysków i strat Banku, ustalonych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości, przy czym każda pozycja musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym, z zastrzeżeniem ust. 3:
 - 1) przychody z tytułu odsetek,
 - 2) koszty z tytułu odsetek,
 - 3) przychody z tytułu prowizji,
 - 4) koszty z tytułu prowizji,
 - 5) przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o stałej/zmiennej kwocie dochodu,
 - 6) wynik operacji finansowych,
 - 7) wynik z pozycji wymiany,
 - 8) pozostałe przychody operacyjne.
2. Wynik, o którym mowa w ust. 3:
 - 1) może uwzględniać (jeżeli takie pozycje będą występować): koszty z tytułu opłat za usługi outsourcingowe określone w art. 6a ustawy Prawo bankowe, dostarczone przez podmiot, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku lub podmiotem podlegającym nadzorowi właściwych władz lub nadzorowi równoważnemu na podstawie odrębnych przepisów;
 - 2) nie uwzględnia:
 - a) salda utworzonych i rozwiązanych rezerw celowych,
 - b) kosztów operacyjnych, w tym kosztów z tytułu opłat za usługi na rzecz Banku, z zastrzeżeniem pkt 1),
 - c) zrealizowanych zysków i strat ze sprzedaży pozycji z portfela instrumentów dostępnych do

sprzedaży,

- d) przychodów z tytułu zdarzeń nadzwyczajnych lub występujących nieregularnie,
 - e) przychodów z tytułu odszkodowań uzyskanych z tytułu ubezpieczenia,
 - f) przychodów z tytułu dywidend otrzymanych od podmiotu, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku, jeśli umożliwi to uniknięcie podwójnego naliczania przychodów wewnątrzgrupowych.
3. Średnią arytmetyczną, o której mowa w ust. 1, oblicza się, z zastrzeżeniem ust. 5–6, na koniec roku obrotowego na podstawie wyników z ostatnich trzech, dwunastomiesięcznych okresów.
 4. Jeżeli dane finansowe nie zostały zbadane przez biegłego rewidenta, Bank może wykorzystać dane szacunkowe; po uzyskaniu opinii z badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta Bank dokonuje niezwłocznie stosownej aktualizacji wyniku.
 5. Wyniku za którekolwiek z trzech lat obrotowych, jeżeli jest ujemny lub równy zero, nie uwzględnia się w obliczeniach średniej arytmetycznej.
 6. Podstawę oblicza się jako iloraz sumy dodatnich wartości wyników oraz liczby lat z dodatnimi wartościami wyników.
 7. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, według metody wskaźnika bazowego, oblicza się według poniższego wzoru:

$$K = \frac{\sum_{i=-3}^{-1} \max(w_i; 0)}{n} \times 15 \%$$

gdzie:

w_i – roczny wynik w i -tym roku ustalony zgodnie z ust. 1–2,

n – liczba lat w których $w_i > 0$.

8. Przy obliczaniu wymogu na dany rok obrotowy ($i = 0$), uwzględnia się rok, na koniec którego dokonuje się obliczeń ($i = -1$) i dwa kolejne lata go poprzedzające ($i = -2, -3$).

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka operacyjnego na posiedzeniu Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

4. Ryzyko płynności

Płynność Banku określa się jako zdolność do terminowego regulowania wszystkich swoich zobowiązań oraz zdolność do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów, zdolność do generowania przez Bank dodatniego salda przepływów gotówkowych w określonym horyzoncie czasowym.

Analiza ryzyka płynności odnosi się do porównania potrzeb Banku w zakresie jego płynności w postaci możliwości sprzedaży posiadanych aktywów (zamiany na gotówkę) lub zaciągnięcia dodatkowych zobowiązań. Utrzymanie płynności oznacza posiadanie lub łatwy dostęp do dostatecznej ilości środków finansowych tak, aby sprostać obecnemu lub potencjalnemu zapotrzebowaniu na te środki ze strony deponentów lub kredytobiorców.

Określa się następujące, główne dla Banku, źródła ryzyka płynności:

- 1) nadmierne niedopasowanie terminów zapadalności/ wymagalności aktywów i pasywów,
- 2) ryzyko związane z odpływem środków po stronie aktywnej bilansu:

- a) ryzyko braku środków na rachunku bieżącym,
 - b) ryzyko braku dostatecznego zapasu gotówki,
 - c) ryzyko niedotrzymania terminu spłaty kredytów,
 - d) ryzyko wynikające z braku możliwości zbycia aktywów płynnych.
- 3) ryzyko związane z koniecznością wypłat po stronie pasywnej bilansu:
- a) ryzyko nietypowego zachowania się wkładów a'vista,
 - b) ryzyko nietypowego zachowania się wkładów terminowych z krótkim terminem wypowiedzenia,
 - c) ryzyko związane ze zdolnością pozyskiwania przez Bank depozytów.
- 4) inne ryzyka, w tym w szczególności:
- a) ryzyko kredytowe,
 - b) ryzyko stopy procentowej,
 - c) wzrostu lub wysokiego poziomu kosztów ogólnych,
 - d) wzrostu nakładów inwestycyjnych na środki trwałe,
 - e) ryzyko operacyjne.

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.

Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:

- 1) płynności,
- 2) bezpieczeństwa,
- 3) rentowności.

Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający i Spółdzielczy System Ochrony SGB. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością (możliwość wycofania lokaty przed terminem). Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, kredyt na pokrycie niedoboru lokat płynnościowych oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający lub inne formy pomocy oferowane przez Spółdzielczy System Ochrony SGB. Płynne finansowanie swoich Klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Bank zgodnie z obowiązującymi w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB regulacjami ma prawo ubiegać się o uzyskanie pożyczki podporządkowanej na zasadach określonych w odrębnych regulacjach. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od Klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych i budżetu.

Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Przy czym Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem

ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęte limity koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. Jednakże, w celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów, dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.

Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do jednego miesiąca, które wymaga stałej, bieżącej oceny i analizy.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka płynności na posiedzeniu Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

5. Ryzyko braku zgodności

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest efektywne eliminowanie przypadków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardów postępowania oraz podejmowanie skutecznych działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności. Efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności przeciwdziała wystąpieniu ryzyka naruszenia dobrego imienia Banku. Zgodność wewnętrznych procedur, regulaminów i umów zawieranych z klientami lub dostawcami usług jest zapewniona przez uwzględnienie opinii prawnej radcy prawnego.

Organizacja zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje dwa poziomy:

- 1) poziom strategiczny – obejmujący działania Zarządu i Rady Nadzorczej zmierzające do ustanowienia norm, polityk, przepisów wewnętrznych Banku, a także ustanowienie i monitorowanie skuteczności działania komórki ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych,
- 2) poziom operacyjny – działania pracowników na każdym szczeblu organizacyjnym Banku.

Zasady prowadzenia działalności bankowej:

- 1) Bank podejmuje decyzje biznesowe w oparciu o rachunek ekonomiczny, z uwzględnieniem długoterminowych korzyści z działalności oraz, gdy istnieje taka potrzeba, z uwzględnieniem czynników społecznych i ekologicznych,
- 2) reputacja Banku jest jedną z najwyższych wartości i musi być chroniona przez etyczne działania i zachowania pracowników Banku,
- 3) Bank nie angażuje się w niejawne i monopolistyczne umowy,
- 4) Bank nie wykorzystuje swojej pozycji w celu osiągnięcia nieuczciwej lub nieetycznej przewagi na lokalnym rynku,
- 5) Bank nie wspiera przedsiębiorców, których z uzasadnionych powodów może podejrzewać o działania niezgodne z prawem lub etyką prowadzenia biznesu.

Raportowanie: półrocznie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka braku zgodności na posiedzeniu Zarządu Banku oraz, w cyklach rocznych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

6. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to niebezpieczeństwo pogorszenia się sytuacji finansowej banku w skutek niekorzystnej zmiany kursu walutowego; w szczególności jest ono związane z:

- 1) niedopasowaniem odpowiednich pozycji aktywów i pasywów banku, których wartość wyrażona jest w walucie obcej,

- 2) zawartymi transakcjami, tj. zmianą kursu walutowego między dniem zawarcia transakcji a dniem, w którym otrzymana jest płatność (ryzyko kursowe),
- 3) wzrostem innych ryzyk (np. ryzyka kredytowego) w wyniku zmiany poziomu kursu walutowego.

Przyjęte przez Bank cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem walutowym określone zostały w obowiązującej *Strategii zarządzania ryzykiem w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Z uwagi na poziom ryzyka związanego z prowadzeniem operacji walutowych, Bank zamierza utrzymywać wysoki poziom aktywów płynnych poprzez zabezpieczenie środków na rachunku nostro oraz inwestowanie środków w lokaty w Banku Zrzeszającym o krótkich terminach zapadalności do 6 miesięcy.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego nie powinien przekraczać limitów określonych w *Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*. Bank zakłada stałe podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka walutowego na posiedzeniu Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

7. Ryzyko kapitałowe

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne, tym samym oblicza kapitał wewnętrzny w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego.

Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe i jeżeli jest to konieczne, to, zgodnie z obowiązującymi w Banku *Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego*, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka.

Cele strategiczne dotyczące ryzyka kapitałowego zostały określone w obowiązującej w Banku *Strategii zarządzania i planowania kapitałowego*.

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka kapitałowego na posiedzeniu Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

IV. Fundusze własne Banku

Zapewniając bezpieczeństwo ekonomiczne, Bank utrzymuje fundusze własne Banku dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności.

Począwszy od 2014 roku Bank wylicza fundusze własne zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. (CRR).

Fundusze własne Banku obejmują:

- 1) kapitał Tier I,
- 2) kapitał Tier II.

Kapitał Tier I Banku obejmuje:

- a) kapitał podstawowy Tier I,
- b) pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I,
- c) kapitał dodatkowy Tier I,
- d) pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I,

Kapitał Tier II Banku obejmuje:

- a) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 63 CRR,
- b) pożyczki podporządkowane,
- c) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem,
- d) pomniejszenia kapitału Tier II.

Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym;
- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) kapitał regulacyjny,
 - b) kapitał wewnętrzny;
- 3) współczynników kapitałowych na poziomie co najmniej:
 - a) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 4,5%,
 - b) współczynnik kapitału Tier I – 6,0%.

Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania, opartą na utrzymywaniu funduszy własnych Banku na poziomie adekwatnym do rozmiarów działalności obciążonych ryzykiem biorąc pod uwagę politykę wypłaty dywidend.

Bank nie prowadzi działalności handlowej.

Bank będzie zwiększał fundusze własne Banku poprzez:

- 1) coroczne odpisy z zysku na fundusz zasobowy,
- 2) pozyskanie innych funduszy zaliczanych do funduszy uzupełniających na podstawie odrębnych przepisów lub za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi Banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych Banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych na podstawie obowiązujących w Banku *Zasad szacowania kapitału wewnętrznego*. Strategia kształtowania funduszy własnych Banku podlega analizie pod względem jej dostosowania do zmieniającej się sytuacji Banku i zapotrzebowania na fundusze w długiej perspektywie.

Plan kapitałowy Banku sporządzany jest na okres 5 lat, a jego aktualizacja odbywa się w okresach rocznych na kolejne 5 lat. Plan kapitałowy Banku zawiera:

- 1) planowaną strukturę i wielkość funduszy własnych z uwzględnieniem:
 - a) struktury kapitału Tier I,
 - b) struktury kapitału Tier II;
- 2) planowaną wielkość całkowitej kwoty ekspozycji na ryzyko;
- 3) planowaną wielkość kwoty ekspozycji na ryzyka Filaru II;
- 4) planowane współczynniki kapitałowe:
 - a) kapitału podstawowego Tier I,
 - b) kapitału Tier I,
 - c) łączny współczynnik kapitałowy,
 - d) wewnętrzny współczynnik kapitałowy.

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny adekwatności kapitałowej na posiedzeniu Zarządu Banku oraz na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

V. Metody stosowane przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Procesem szacowania kapitału wewnętrznego objęte są ryzyka uznane przez Bank za istotne oraz inne ryzyka, tj.:

- 1) ryzyko kredytowe,
- 2) ryzyko koncentracji,
- 3) ryzyko płynności,
- 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- 5) ryzyko walutowe (w ramach ryzyka rynkowego)
- 6) ryzyko operacyjne,
- 7) ryzyko kapitałowe.

Uznane za istotne ryzyko braku zgodności Bank pokrywa wewnętrznym wymogiem kapitałowym obliczonym dla ryzyka operacyjnego (w ramach Filaru II). Bank dokonuje analizy tego ryzyka zgodnie z *Polityką zarządzania ryzykiem braku zgodności w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Ryzyka uznane za istotne są bezpośrednio poddane szacowaniu kapitału wewnętrznego, co nie oznacza jednocześnie, że w każdym przypadku wystąpi konieczność wyznaczenia kapitału wewnętrznego na pokrycie poziomu danego ryzyka. Ponadto, ryzyka te objęte są zarządzaniem na podstawie szczegółowych procedur.

1. Zasady weryfikacji kapitału regulacyjnego na ryzyka Filaru I

Szczegółowy sposób wyliczania kapitału regulacyjnego opisany został w obowiązujących w Banku *Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

1) Ryzyko kredytowe

Łączną kwotę ekspozycji na ryzyko kredytowe jest równa sumie kwot ekspozycji ważonych ryzykiem. Przez ekspozycję należy rozumieć aktywo lub udzielone zobowiązanie pozabilansowe; ekspozycje są rozumiane łącznie ze związanymi z nimi innymi ekspozycjami, jeśli ekspozycje te ujęte są w rachunku wyników. Sumę kwot ekspozycji ważonych ryzykiem oblicza się jako sumę wartości bilansowych oraz wartości ekspozycji z tytułu pozycji pozabilansowych pomnożonych przez przypisane procentowe wagi ryzyka, zgodnie z metodą standardową opisaną w Części trzeciej Tytuł II Rozdział 2 CRR.

2) Ryzyko walutowe

- a) Ze względu na skalę prowadzonej działalności handlowej, ryzyko rynkowe w warunkach Banku, można ograniczyć do ryzyka walutowego;
- b) Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego na ryzyko walutowe jest regulacyjny wymóg kapitałowy, obliczony zgodnie z *Zasadami wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*;
- c) Kapitałem regulacyjnym zabezpieczona została znaczna część ryzyka wynikająca z wygenerowania pozycji walutowej całkowitej przekraczającej 2% funduszy własnych Banku;
- d) Bank oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko walutowe z tytułu zagrożenia związanego ze skrajną zmianą kursów walutowych;
- e) Bank przeprowadza test warunków skrajnych polegający na założeniu, że kursy walut

zmienia się o 30% opisany szczegółowo w *Zasadach zarządzania ryzykiem walutowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*;

- f) W wyniku tego testu obliczana jest strata, która wystąpiłaby w Banku w wyniku zrealizowania się scenariusza, o którym mowa w ppkt e);
- g) Dla sytuacji opisanej w ppkt f) Bank tworzy dodatkowy wymóg kapitałowy, jeżeli strata, o której mowa w ppkt f), przewyższy poziom 2% funduszy własnych Banku; wymogiem kapitałowym jest różnica pomiędzy obliczoną stratą i kwotą równą 2% funduszy własnych Banku;
- h) Wewnętrznym wymogiem kapitałowym na ryzyko walutowe jest suma regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz kwoty obliczonej zgodnie z ppkt e) – g).

3) Ryzyko operacyjne

- a) Badaniu podlegają wyniki ryzyka operacyjnego wykonanego przez Bank;
- b) Bank identyfikuje poziom ryzyka operacyjnego Banku zgodnie z metodyką testów warunków skrajnych zawartą w *Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, podstawą do szacowania kapitału wewnętrznego są wyniki ostatnio przeprowadzonego testu warunków skrajnych:
 - Bank przeprowadza test warunków skrajnych polegający na założeniu, że jednocześnie zrealizują się potencjalne zdarzenia operacyjne wyłonione w procesie samooceny, a także z pozyskanych danych z zewnętrznych źródeł (np. SWOZ), dla których skutki ekonomiczne mają wartość 3, a prawdopodobieństwo wartość minimum 1, oraz zdarzenia operacyjne, dla których skutki ekonomiczne mają wartość 2, a prawdopodobieństwo wartość 3 (2C), opisany szczegółowo w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym.
 - W wyniku tego testu obliczana jest strata, która wystąpiłaby w Banku w wyniku zrealizowania się scenariusza, o którym mowa w tiret 1.
 - Bank wyznacza poziom strat wynikających z ryzyka braku zgodności poprzez analizę raportów z kontroli wewnętrznych i zewnętrznych, rejestrów zdarzeń ryzyka operacyjnego, rejestrów skarg i uwag klientów Banku, rejestrów prania pieniędzy, opinii radców prawnych.
 - Dla sytuacji opisanej w tiret 2 i 3 Bank tworzy dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne, jeżeli suma strat, o którym mowa w tiret 2 i 3, przewyższa poziom kapitału regulacyjnego na ryzyko operacyjne; dodatkowym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne jest różnica pomiędzy obliczoną stratą a regulacyjnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne.

4) Kapitał wewnętrzny na ryzyka Filaru I

Kapitał wewnętrzny na ryzyka Filaru I stanowi sumę kapitału regulacyjnego oraz sumę dodatkowych wymogów kapitałowych wyliczonych według zasad określonych w punktach od 1) do 3).

2. Zasady weryfikacji kapitału wewnętrznego na poszczególne ryzyka w ramach Filaru II:

1) Ryzyko koncentracji zaangażowań

Bank bada poziom ryzyk wynikających z koncentracji zaangażowań odnoszących się do koncentracji:

- a) dużych zaangażowań,

- b) w ten sam sektor gospodarczy,
- c) w ten same region geograficzny,
- d) w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia,
- e) wg rodzaju produktu.

a) Ryzyko koncentracji dużych zaangażowań

Przy badaniu koncentracji dużych zaangażowań Bank wyłącza lub stosownie redukuje zaangażowania określone w załączniku do uchwały KNF dotyczącej limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań.

- Bank do „dużych” zaangażowań zalicza zaangażowania równe lub przekraczające 10% posiadanych na datę analizy funduszy własnych,
- Limit sumy „dużych” zaangażowań, o których mowa w tiret 1, Bank ustanawia na poziomie 150% funduszy własnych,
- Z wyliczeń wyłącza się zaangażowania kapitałowe Banku, w kwocie równej wymogowi kapitałowemu z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej, pod warunkiem, że wymóg ten uwzględniony został już w całkowitym regulacyjnym wymogu kapitałowym,
- Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji dużych zaangażowań jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji dużych zaangażowań, średnioważonej wagi ryzyka dla dużych zaangażowań i wskaźnika 8%.

b) Ryzyko koncentracji w ten sam sektor gospodarczy

- Podstawą zakwalifikowania ekspozycji kredytowej, do danej branży wg Polskiej Klasyfikacji Działalności, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych osób fizycznych oraz jednostek samorządów terytorialnych, jest rodzaj przeważającej działalności kredytobiorcy, wymieniony w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON).
- Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione branże poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 7 do *Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam sektor gospodarczy jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam sektor gospodarczy, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

c) Ryzyko koncentracji w ten sam region geograficzny

- Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione regiony geograficzne poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 7 do *Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam region geograficzny jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam region geograficzny, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

d) Ryzyko koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia

- Miarą koncentracji z tytułu jednego rodzaju zabezpieczenia jest odniesienie zaangażowań w portfelu kredytowym zabezpieczonych danym rodzajem zabezpieczenia do funduszy własnych,
- Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione rodzaje zabezpieczeń poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 7 do *Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,

- Kwotę przyjętych zabezpieczeń ogranicza się do wysokości aktualnej na dzień analizy wielkości zabezpieczanej ekspozycji kredytowej (w kwocie wartości netto),
- Dla każdego rodzaju zabezpieczenia Bank określa proporcjonalną kwotę kredytu jaką zabezpiecza, poprzez przemnożenie udziału wartości pojedynczego zabezpieczenia w całkowitej wartości zabezpieczeń i aktualnej kwoty ekspozycji kredytowej,
- Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

e) Ryzyko koncentracji wg rodzaju produktu

- Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione rodzaje produktów poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 7 do *Zasad zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,
- Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji według rodzajów produktów jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji według rodzaju produktu, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

f) Kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji zaangażowań

Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań, stanowi sumę kapitału wewnętrznego wyliczonego według zasad określonych w podpunktach a) do e).

2) Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

- a) Bank stosuje jednakową metodę wyznaczania kapitału wewnętrznego dla portfela handlowego i bankowego.
- b) Bank bada poziom ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i w zależności od otrzymanych wyników wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej, z tytułu:
 - ryzyka przeszacowania,
 - ryzyka bazowego,
 - ryzyka opcji klienta,
 - ryzyka krzywej dochodowości.
- c) Do pomiaru kapitału wewnętrznego z tytułu wymienionych w ppkt b), kategorii ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje wyniki obliczeń, dokonane na podstawie obowiązujących w Banku *Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- d) Do oceny poziomu ryzyka stopy procentowej Bank dokonuje pomiaru:
 - w zakresie ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego łącznie – zmiana wyniku z tytułu odsetek w skali 12 miesięcy przy założeniu zmiany stóp procentowych o 200 p.b. dla ryzyka przeszacowania i 100 p.b. dla ryzyka bazowego,
 - w zakresie ryzyka krzywej dochodowości – oszacowanie strat w skali 12 miesięcy z tytułu posiadania aktywów i pasywów z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy, gdy kwota ich przekracza 10% sumy bilansowej,
 - w zakresie ryzyka opcji klienta – skutki ekonomiczne przekroczenia wskaźników granicznych w zakresie spłaty kredytów przed terminem umownym, określonych na poziomie 3% kwoty kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją oraz w zakresie zerwanych depozytów przed terminem umownym określonych na poziomie 5% kwoty depozytów trwających, przy czym za skutki ekonomiczne

przyjmuje się: równowartości kwot stanowiących przekroczenie poziomu dopuszczalnego narażenia Banku na ryzyko opcji klienta, z zastosowaniem wagi 8%,

- e) Kapitałem wewnętrznym na ryzyko stopy procentowej jest kwota będąca sumą przekroczeń wyników testów warunków skrajnych, o których mowa w ppkt d) ponad ustalone limity, jeżeli te przekroczenia przewyższają 2% funduszy własnych dla każdego z przeprowadzonych testów warunków skrajnych.

3) Ryzyko płynności

- a) Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności z tytułu zagrożenia związanego z nagłym wypływem znaczącej kwoty depozytów, wynikającym głównie z utraty zaufania klientów do Banku.
- b) Bank przeprowadza test warunków skrajnych dla czynników, o których mowa w ppkt a) przy jednoczesnej konieczności utrzymania wskaźnika LCR na wymaganym przepisami prawa poziomie, opisanego szczegółowo w obowiązujących w Banku *Zasadach zarządzania ryzykiem płynności w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- c) Wynikiem przeprowadzonego testu jest koszt, jaki poniósłby Bank na skutek wystąpienia sytuacji, o których mowa w ppkt b).
- d) Kapitałem wewnętrznym na ryzyko płynności jest kwota, o jaką wynik testu warunków skrajnych, o którym mowa w ppkt c) przekracza 2% funduszy własnych.

4) Ryzyko kapitałowe

- a) Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko kapitałowe z tytułu zagrożenia związanego ze spadkiem fundusz udziałowego oraz skrajnym wzrostem kapitału wewnętrznego.
- b) Bank przeprowadza testy warunków skrajnych dla czynników, o których mowa w ppkt a) przy jednoczesnej konieczności utrzymania adekwatności kapitałowej na poziomie określonym w kapitałowych celach strategicznych opisanych szczegółowo w obowiązującej w Banku strategii zarządzania i planowania kapitałowego.
- c) Wynikiem przeprowadzonych testów jest koszt, jaki poniósłby Bank na skutek wystąpienia sytuacji, o których mowa w ppkt b).
- d) Kapitałem wewnętrznym na ryzyko kapitałowe jest kwota, o jaką suma wyników testów warunków skrajnych, o których mowa w ppkt b)-c), przekracza 2% funduszy własnych Banku.

3. Kapitał wewnętrzny

- 1) W celu ustalenia kapitału wewnętrznego, Bank dokonuje zestawienia wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych ryzyk dotyczących zarówno Filaru I jak i Filaru II.
- 2) Suma wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka stanowi łączną wartość wewnętrznych wymogów kapitałowych.

Bank zobowiązany jest, zgodnie z zapisami ustawy Prawo bankowe, do utrzymania:

- 1) sumy funduszy własnych i dodatkowych pozycji bilansu Banku określonych w uchwale KNF dotyczącej funduszy własnych, na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe – wyliczonych według procedur dla Filaru I,
- 2) oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego,

uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny) – wyliczona według *Zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,

- 3) współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 8%,
- 4) funduszy własnych na poziomie nie niższym niż równowartość w złotych kwoty 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym. Limity w zakresie wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyk w ramach Filaru I oraz Filaru II określone zostały w obowiązującej w Banku *Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

VI. Informacja dotycząca polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

Bank, realizując zapisy zawarte w Uchwale nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku oraz z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów, a także skalę działalności na rynku bankowym, ustalił, że *Polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie* objęci zostaną członkowie Zarządu Banku.

Zmiennym składnikiem wynagrodzenia, w rozumieniu ww. Uchwały, jest dodatkowa regulaminowa premia roczna lub premia uznaniowa (nagroda), która przyznawana jest na podstawie oceny efektów pracy członków Zarządu.

Ocena efektów pracy członków Zarządu dokonywana jest po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata (rok miniony oraz 2 poprzednie lata).

Kryteriami oceny efektów pracy są:

- 1) jakość portfela kredytowego,
- 2) realizacja planu finansowego Banku,
- 3) realizacja przyjętej strategii (kierunków działania),
- 4) realizacja zadań wynikających z wewnętrznego podziału kompetencji.

Ocena dokonywana jest dwuetapowo, tj. w momencie przyznania premii oraz w momencie uruchomienia części odroczonej.

Rada Nadzorcza podejmuje decyzję o przyznaniu premii rocznej lub premii uznaniowej (nagrody) w formie uchwały dla poszczególnych członków Zarządu Banku na zasadach określonych w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Wypłata premii następuje w taki sposób, że nie więcej niż 60% premii rocznej wypłacane jest niezwłocznie po przyznaniu premii, odroczonej część premii w wysokości 40% zostaje rozłożona na 3 równe roczne raty płatne z dołu.

Wypłata premii rocznej lub premii uznaniowej (nagrody) następuje jednorazowo (część premii rocznej lub premii uznaniowej (nagrody) nie jest odraczana), jeżeli w roku podlegającym ocenie spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- 1) suma bilansowa Banku nie przekracza kwoty określonej w uchwale Zebrania Przedstawicieli Banku w sprawie oznaczenia najwyższej sumy zobowiązań jaką Bank może zaciągnąć,
- 2) dynamika portfela kredytowego Banku rok do roku nie przekracza 130%.

Polityka zmiennych składników wynagradzania jest zatwierdzana i weryfikowana przez Radę Nadzorczą. Zasady przyjęte w Polityce są odzwierciedlone w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie*.